

Husitská teologická fakulta

Univerzity Karlovy

Státní závěrečná zkouška (bakalářská)

Pedagogika a psychologie

Tematické okruhy:

1. **Zdroje pedagogických informací. Knihovny, informační centra, pedagogické encyklopedie, slovníky, ročenky, pedagogické časopisy, vědecké instituce zabývající se pedagogikou, instituce, kde se pedagogika vyučuje**
Učitelská profese – pojetí, nároky, rizika. Profesní vývoj učitele
2. **Pedagogika jako věda. Pojem pedagogika, vztah pedagogiky k jiným vědám, pomocné a hraniční pedagogické disciplíny**
Diagnostické a autodiagnostické kompetence učitele. Metody kvalitativní. Metody kvantitativní
3. **Základní pedagogické pojmy. Struktura výchovy. Výchova, vzdělávání, učení, vyučování, edukace, cíl, obsah, podmínky a prostředky výchovy, učební plány, učební osnovy, kurikulum**
Učení – životní význam učení. Specifické lidské druhy učení – jejich základní charakteristiky. Žák a jeho učební činnosti, pojetí vyučování
4. **Základní pedagogické disciplíny. Vymezení a problémy při jejich vymezování**
Školní zralost, školní připravenost a školní zaostávání. Příčiny, diagnostika, intervence
5. **Výchova a vývoj člověka. Výchova a společnost. Činitelé působící na vývoj člověka. Názory na úlohu výchovy a ostatních činitelů ve vývoji člověka. Výchova jako společenský jev**
Činitelé psychického vývoje, vztah zrání a učení ve vývoji
6. **Srovnávací pedagogika jako vědní disciplína. Její předmět, funkce a oblasti bádání**
Výkonová aspirace žáka a její zdroje, sebepojetí žáka z hlediska výkonu. Syndrom neúspěšného žáka

7. **Modely školských systémů. Uvést příklady systémů a provést jejich rozbor z hlediska inovací**
Žák z rodiny neúplné, disharmonické. Psychická deprivace a subdeprivace a její dopad na školní úspěšnost
8. **Analýza českého školského systému z hlediska světových trendů**
Sociokulturní handicap. Jeho nejčastější podoby a projevy. Možnosti intervence
9. **Výchova a vzdělávání ve starověku. Spartská výchova, aténská výchova, řečtí filozofové o výchově, situace v době helénismu, výchova ve starém Římě**
Vývojové změny v kognitivních schopnostech žáků v období mladšího školního věku
10. **Výchova a vzdělávání ve středověku. Vznik církevních škol. Rytířská výchova. Vliv scholastiky na středověkou vzdělanost. Středověké univerzity. Vliv reformace na výchovu a vzdělávání u nás. Náboženští reformátoři (Konrád Waldhauser, Jan Milíč z Kroměříže, Tomáš Štítný ze Štítného, Jan Hus), výchova v době husitství**
Charakteristika věkového období pubescence a adolescence (s důrazem na emoční a sociální vývoj)
11. **Pedagogický systém J. A. Komenského**
Osobnost učitele, jeho profesní orientace a autodiagnostika
12. **Pedagogický systém J. F. Herbarta**
Poznávání a učení. Vztah k poznání. Učební a kognitivní styly. Efektivní strategie učení, metakognice
13. **Alternativní školy, jejich vznik a význam v současné době**
Specifické poruchy učení a chování (SPU, ADD a ADHD). Jejich nejčastější projevy, možnosti nápravy, přístup učitele
14. **Inovace ve vyučování (problémové, projektové, kooperativní, skupinové vyučování)**
Sociální a interpersonální percepce. Nejčastější chyby ve vnímání druhých a rizika jejich důsledků
15. **Hodnocení ve vyučování. Funkce hodnocení. Kriteriaální a normativní hodnocení. Hodnocení známkami a slovní hodnocení**
Komunikace mezi učitelem a žákem. Komunikační styly. Verbální a non-verbální komunikace. Chyby v komunikaci

16. **Didaktika jako jedna z pedagogických věd. Didaktika a její předmět. Vztah didaktiky k ostatním pedagogickým a dalším disciplínám, vztah obecné didaktiky a oborových didaktik**
Vývojové změny v kognitivních schopnostech žáků v období dospívání
17. **Vzdělávání, jeho cíle a pojetí. Teorie formálního a materiálního vzdělávání, jejich vznik a soudobé projevy**
Motivace ve škole. Motivační dispozice a motivační procesy. Diagnostika a rozvoj poznávacích, výkonových a sociálních potřeb žáků
18. **Učivo a jeho výběr. Překonávání poznatkového encyklopedismu. Kurikulum a jeho reformy**
Hodnocení ve škole – psychologický pohled. Orientující a rozvíjející formy hodnocení, vztahové normy, práce s chybou
19. **Uspořádání učiva v pedagogických dokumentech. Učební plány, učební osnovy, rámcové a školní vzdělávací programy, učebnice**
Odměny a tresty ve škole. Přínos a rizika. Jejich motivační a informační potenciál
20. **Vyučování jako celistvý proces. Vztah cílů, prostředků, obsahu a podmínek v procesu vyučování, vzájemný vztah mezi učitelem a žáky ve vyučování**
Školní úspěšnost. Pojetí, zdroje, diagnostika

Literatura:

PEDAGOGIKA:

- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha, 1998.
- BRUNER, J. *Vzdělávací proces*. Praha, 1965.
- BYČKOVSKÝ, P. *Základy měření výsledků výuky*. Praha, 1982.
- CACH, J. *Výchova a vzdělání v českých dějinách. I. – IV*. Praha, 1990-1994.
- CANGELOSI, J. *Strategie řízení třídy*. Praha, 1994.
- Celoživotní učení pro všechny*. Praha, 1997.
- DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha, 1995.
- FILOVÁ, H. *Vybrané kapitoly z obecné didaktiky*. Brno, 1996.
- GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice*. Brno, 1996.

- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. *Obecná pedagogika I.* Olomouc.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. *Obecná pedagogika. II.* Olomouc, 2002.
- HRABAL, V. *Testy a testování ve školní praxi.* Praha, 1993.
- HRADEČNÁ, M., HEJLOVÁ, H., NOVOTNÁ, J. *Práce učitele s právy dítěte.* Praha, 1996.
- JEDLIČKA, R., KOŤA, J. *Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.* Praha, 1998.
- JŮVA, V. sen., JŮVA, V. jun. *Úvod do pedagogiky.* Brno, 1997.
- KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika.* Praha, 2002.
- KALOUS, Z. *Základy školní didaktiky.* Olomouc, 1997.
- KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky.* Olomouc, 1996.
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování.* Praha, 2001.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky.* Praha, 2008.
- KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace.* Praha, 1995.
- KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele.* Praha, 1996.
- LECHTA, V. *Základy inkluzivní pedagogiky.* Praha, 2010.
- MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky.* Brno, 1996.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody.* Brno, 2004.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole.* Brno, 1995.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako sociální síť.* Praha, 1993.
- MEIJER, J. W. *Integrace v Evropě: Zabezpečování péče pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.* Praha, 2002.
- Národní program vzdělávání v České republice.* Praha, 2001.
- OPEKAROVÁ, O. *Pedagogická diagnostika ve škole a školní poradenství.* Praha, 1998.
- PAŘÍZEK, V. *Obecná pedagogika.* Praha, 1994.
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání.* Praha, 2005.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika.* Praha, 1997.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova.* Praha, 2001.
- PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky.* Praha, 2000.
- PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika.* Praha, 2006.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník.* Praha, 1995.

PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D., FALTÝSKOVÁ, J. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno, 1998.

RÝDL, K. *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Praha, 1994.

SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha, 2000.

SINGULE, F. *Současné pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti*. Praha, 1992.

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha, 2002.

SKALKOVÁ, J. *Za novou kvalitu vyučování*. Brno, 1995.

SOLFRONK, J. *Kapitoly ze školní pedagogiky*. Praha, 1993.

ŠTVERÁK, V. *Dějiny pedagogiky I*. Praha, 1991.

ŠTVERÁK, V. *Dějiny pedagogiky II*. Praha, 1992.

ŠVEC, V., FILOVÁ, H. ŠIMONÍK, O. *Praktikum didaktických dovedností*. Brno, 1996.

VÁŇOVÁ, M. *Příprava učitelů ve vybraných evropských zemích*. Praha, 1997.

VÁŇOVÁ, M. *Srovnávací pedagogika*. Praha, 2009.

VÁŇOVÁ, R. *Studijní texty k dějinám pedagogiky*. Praha, 1997.

VÁŇOVÁ, R., NEJEDLÁ, D. *Texty ke studiu reformní pedagogiky v ČSR*. Praha, 1995.

VESELÁ, Z. *Vývoj české školy a učitelského vzdělávání*. Praha, 1992.

VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno, 1998.

VÍTKOVÁ, M. *Integrativní školní speciální pedagogika. Základy, teorie, praxe*. Brno, 2003.

VORLÍČEK, Ch. *Úvod do pedagogiky*. Praha, 1994.

PEDAGOGICKÉ ČASOPISY:

Pedagogická orientace.

Pedagogika.

Učitelské listy.

Učitelské noviny.

PSYCHOLOGIE:

ADLER, Alfréd. *Psychologie dětí*. Praha, 1994.

ATKINSON, R. L. *Psychologie*. Praha, 2003.

BALCAR, K. *Úvod do studia psychologie osobnosti*. Praha, 1983.

BALCAR, K. *Úvod do studia psychologie osobnosti*. Chrudim, 1983.

- ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno, 2000.
- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha, 1993.
- ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha, 2010.
- DRAPELA, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. Praha, 2003.
- ERIKSON, E. *Dětství a společnost*. Praha, 2002.
- ERIKSON, E. *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. Praha, 1999.
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Praha, 2010
- FRANKL, V. E. *Vůle ke smyslu*. Brno. 1994.
- FREUD, S. *Vybrané spisy I, II.-III*. Praha, 1970.
- FREUD, S. *Výklad snů*. Pelhřimov, 2000.
- FROMM, E. *Mít nebo být?* Praha, 1994.
- FROMM, E. *Strach ze svobody*. Praha, 1993.
- GEIST, B. *Psychologický slovník*. Praha, 2000.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha, 2000.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha, 2004.
- HRABAL, V., HRABAL V. *Diagnostika: pedagogickopsychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky*. Praha, 2004.
- HRABAL, V., LUSTIGOVÁ, Z., VALENTOVÁ, L. *Testy a testování ve škole*. Praha, 1993.
- JUNG, C. G. *Analytická psychologie, její teorie a praxe*. Praha.
- KASSIN, S. *Psychologie*. Brno, 2007.
- KOPŘIVA, P., NOVÁČKOVÁ, J., NEVOLOVÁ, D., KOPŘIVOVÁ, T. *Respektovat a být respektován*. Kroměříž, 2008.
- KUSÁK, P., DAŘÍLEK, P. *Pedagogická psychologie – A*. Olomouc, 2000.
- KUSÁK, P., DAŘÍLEK, P. *Pedagogická psychologie – B*. Olomouc, 2000.
- MAREŠ, J. *Styly učení žáků a studentů*. Praha, 1997.
- MASLOW, A. *Ku psychologii bytia*. Modra, 2000.
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha, 1998.
- PAVELKOVÁ, I. *Motivace žáků k učení*. Praha, 2002.
- PAVLAS, I., VAŠUTOVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Ostrava, 1999.
- Přehled vývojové psychologie*. Olomouc, 1999.

- ROGERS, C. R. *Způsob bytí*. Praha, 1998.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie – příručka pro studenty*. Praha, 2005.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*. Praha, 2002.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti – obor v pohybu*. Praha.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie osobnosti*. Praha, 1972.
- SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti, člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno, 2002.
- VÁGNEROVÁ, M. *Abnormální vývoj osobnosti jako následek negativního působení*. Liberec, 1996.
- VÁGNEROVÁ, M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha, 2001.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Praha, 2004.
- VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha, 2005.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha, 2000.
- VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*. Praha, 2005.
- VÁGNEROVÁ, M., VALENTOVÁ, L. *Psychický vývoj a jeho variabilita*. Praha, 1992.

PSYCHOLOGICKÉ ČASOPISY:

Československá psychologie.

E-psychologie.

Psychológia apatopsychológia dieťaťa.

Psychologie pro praxi.

Studia Psychologica.

V Praze dne 15. 12. 2016